

Vetési László versei

Quaesumus ut sistas transis quicumque parumper
quisquis es et faciem sic speculari tuam.
Nondum bis denos aetas praeviderat annos
forsitan et fata nos voluere mori.
Conspicias tu qui procedis mente superba
ausus et interdum spernere quenque deum.
Nos olim iuvenes praestantes corpore pulchro
liquit forma decens, liquit et ipse color.
Nunc sine mente caput, vix restat vermibus esca
mundus quod dederat, iam fuit omne diu.
Sic quicumque cupis falso producere vitam
vel rex vel maior attamen ipse cades.
Omnia labuntur quae mundus suggerit atque
falleris hac umbris falleris ecce miser.
Sic igitur vivas falsa inter gaudia vitae
ut spernas cuncta praeter amare deum.

In Illyrici iuvenis minoris Philerdi sagittatoris egregii laudem

Illyrici quondam fertur generosus in oris
arte sagittandi praestans viguisse Philerdus.
Quo neque Gnosiacus melius luctaverat arcum
bellator celeri gressu dum tendit in hostem,
Cretica nec melius calamos torquere lacertis
calluerat tellus, melius nec fortis Hiberus.
Quin etiam florens nimius Gortyna sagittis
Illyrico cessit telo claroque Philerdo.
Denique nullus erat pharetra qui iustius illo
letiferam toto iuvenum gestaret in orbe.
Ille vagas caelo demisit saepe volucres
nec liquidis pisces tuti mansere sub undis.
Ille procul silvis fugientes retia cervos
transfixit rapido volitante per aera telo.
Nec fuit umbrosis recubanti in montibus unquam
tuta salus volucris, nido sed traxit ab alto
quem valuit tenui contingere arundine Mintus.
Tu quoque frendentes rapidis incursibus apros
occidis trifida nunquam fallente sagitta.
Saepius in celeres contorques spicula damas
fallere nec possunt agili tua vulnere motu.
Saepius in silvas iacularis pila leones
nec rigido possunt iaculum depellere saltu.
Omnia si cupiam laudum praeconia Minti
Aonia memorare tuba cantuque virenti
me prius ad manes fatum Parcaeque severae
abducent terris vanasque resolver in umbras
quam valeam digne laudes celebrare Philerdi.

— — — — —

Aspiciant alii turmas in bella ruentes
Pierides nobis posse videre sat est.

Ad praestantissimum virum M. Hieronymum Castellum in optimi vini commendationem

Tempore quo fuscus Bacchus remeabat ab Indis
Eoi referens munera grata soli
tradidit Ausoniae populis altoque Phalerno
nectarei primum semina laeta meri.
Cuius ab antiquo nostrum quo palmite fertur
deducit munus gaudia cara sui.
Hoc igitur Latiae Graiaeque gloria linguae
Pannonii iuvenis tantula dona cape.
Qui tua sincero gestabit nomina semper
pectore nec labi tempora longa sinent.

Discite fallacis mortales spernere cuncti
delitias mundi quae cito nempe fluunt.
Nam non imperium gravius nec gloria clara
felices reddunt, sed benefacta modo.
Ergo precor toto virtutes pectore firmet
qui cupit aeternum vivere post obitum.

De Turci adventu

Non magis Ausonios numeroso milite quondam
terruebat Poenus dux in orbe vigens
quam subito magni metuenda potentia Turci
nunc Venetos pelago terrueritque solo
qui nisi Pannoniis tandem laceretur ab armis
exitio Latii tundet utrumque latus.

Ad Nicolaum Amaltum Illyricum iuvenem doctrinarum generosissimum, excultum probe de Jani pontificis excellentia

Praesulibus quantum sacro praecellit honore
praesul qui Petri sceptrum verenda tenet
ingenio tantum geminae laus maxima linguae
pontifices Janus praesul, Amalte, preit.
Cuius fama vigens toto florescit in orbe
et fugit a Stygio gloria summa lacu.

Praesulis ad docti veniunt convivia lauta
Pannoniae iuvenes donaque digna ferunt.

Ad generosum et eruditum iuvenem Laurentium Stroz zam

Quis tua Laurenti Stroz zaae gloria gentis
carmina non miris tollat ad astra sonis.
Quae tibi Pieriis Phoebus largitur ab antris
ut valeat priscos aequiperare viros.
Ecce sed ingratus Permessi flumina linquis
et sequeris Baldum scriptaque longa Cini.
Fulmina sed potius magni genitoris adurant
Sulpitii leges vivaque fatua patrum
de grege quod nostro te longa volumina tollant
et sis leguleae gloria prima scholae.
O utinam nunquam lex ulla inventa fuisset
pontifices sancti nec nova iura darent.
Tu prius ornabas ludi pia limina nostri
aspectu reddens omnia laeta tuo.
Teque chorus vatum medium modo semper habebat
dictantum in laudes carmina culta tuas.
Ille Maroneo celebrans tua nomina cantu
hic proavos ornans claraque facta patris.
Nunc vero abiecta cithara Phoebique ministris
leguleum sequeris, docte poeta, gregem.
At nisi pipleos repetant tua carmina fontes
et nitida sumas plectra canora manu
flebunt Pierides flebitque cantor Apollo
et fundet lacrimas Euchius ipse pater.
Redde igitur facilem musis te Stroz zia proles
gesta canens regum saevaue bella ducum.
Nam te Pegasides sacrum dixere poetam
seu cantes elego seu graviore tuba.
Saepe prius citharam gemmis auroque nitentem
Tractabas levi pectine, docte puer.
Melliflui solitus modulamina fundere cantus
qualia Musaeus vel Linus ipse dedit.
Saepe tuos Phoebus miratus ab aethere cantus
linquebat nitidi splendida tecta poli.
Iamque precor legum numerosa volumina linque
desere sacrorum iura severa patrum.
Non tibi conveniunt fallacis iurgia turbae
nec decet in causis te violare fidem.
Ergo precor teneros primae lanuginis annos
ad suaues confer, culte poeta, modos
qui genus ornabunt proavos patriamque potentem
testantes laudis tot monumenta tuae.
Ad te igitur superum monitu, Stroz zia proles,
Cynthius ut iussit carmina pauca dedi.
Nanque ego florigeris pridem versabar in hortis
purpureas carpens ad nova festa rosas
quem sic alloquitur sublimi ex ilice Phoebus
aurata fundens carmina docta lyra:
Cur meus ille puer sacris versatus in umbris
Pierii liquit tam cito fontis aquas

et sequitur leges clarorum et iura Quiritum
saepe legens Baldum scriptaque saepe Cini.
I propere et vatem moneas ne talia tentet
quae superum rector fataque dura negant.
Has igitur monitus, lauro dignissime vates,
nuntiat exiguis nostra Thalia modis.

Ad Reverendissimum Dominum Joannem Strigoniensem Archiepiscopum

Si mihi divitias Croesi fortuna dedisset
aurifer et praestet si sua dona Tagus
fertilis Aegyptus fulvum si traderet aurum
ditet et Alcynoi me pretiosus ager
si tua transimittas Oriens pia munera nobis
et quod Erythraeo colligis, Inde, mari
haud, tibi Strigoniae Praesul placidissime, libros
nec tenues versus sed pretiosa darem.

Jegyzet

¹ E jelzést mindenütt cím nélküli vers követi

Kézirat, Modena, Bibliotheca Estense; Ritoókné Szalay Ágnes engedélyével és segítségével

A versek szövege magyar fordításban

(Sírföli-rat)

Kérjük, hogy állj meg egy kissé, bárki vagy is, aki erre jársz, és így nézz szembe önmagaddal. Még talán kétszer tíz évet sem látott életkorom, és a végzet úgy akarta, hogy meghaljak. Nézd csak, te, aki gőgös lélekkel haladsz előre, és közben még az isteneket is megvetni merészeled: minket, akik egykor a szép test nyújtotta előnyök élvezői voltunk, elhagyott a csinos külső, elhagyott az élet színe is. Most lélek nélküli a fej, éppen csak a férgeknek marad élelemül, mindaz, amit a világ adott már a múlté. Így, bárki vagy is, aki hamis módon kívánod eltölteni az életedet, akár király, akár előkelő vagy, te is így hanyatlasz majd alá. Mind továbbúnik, amit a világ fölhalmoz. Megtévesztenek az árnyképek, megtévesztenek itt, te szerencsétlen. Úgy élj tehát az élet hamis örömei között, hogy megvess mindent az istenszereteten kívül.

Egy ifjú illír íjász dicsérete

Mondják, hogy egykor Illyricum tájain virult a nyilazás művészetében kiváló, nemes Philerdus, akinél a knósossi harcos sem küzdött jobban az íjjal, míg gyors léptekkel az ellenségre tört, sem a krétai föld nem értette jobban hogyan kell karral a gerelyt hajítani, meg a bátor ibériai sem jobban. Sőt a nyilakkal kitűnő Gortyn is meghátrált. Végre is nem volt az egész világon az ifjak közt egy sem, aki a halálhozó tegezt nála méltóbban hordozza. A szállongó madarakat gyakran leküldte az égről, és a halak sem maradtak biztonságban a nedves hullámok alatt. Légen át szárnyaló dárdájával át-dőtte az erdőktől menekült menekült szarvasokat. És nem volt menedék az árnyas erdőkben megpihenő madarak számára, azokat a magas fészekből is leszedte. Finom nyilával ezt elérni csak Mintus volt képes. Te megölted soha nem tévedő, háromhegyű nyíllal a vadul támadó, agyarkat csattogtató vadkanokat is. Nyílvessződet gyakran gyors dámvadakra lőtted ki, és azok fűrge mozgással se voltak képesek az általad ütött sebek elől elmenekülni. Gyakran hajítottad dárdádat az erdőben oroszlánokra, de határozott ugrással se tudták elkerülni a gerelyt. Ha Mintus érdemei-

nek valamennyi magasztalását el akarnám mondani aoni kürtön és élő dallal, akkor engem előbb visznek el a földről az árnyakhoz a végzet és a szigorú Parcák, és előbb oszlanék üres árnyakká, mintsem képes volnék Philerdus dicsőségét méltóképpen ünnepelni.

(A költő szól)

Szemléljék mások a háborúba rohanó csapatokat, nekem elég, ha a pieriai Múzsákat láthatom.

A kiváló férfiúhoz, M. Hieronymus Castellushoz a legjobb bor ajánlása

Amikor a sötét Bacchus visszatért indiából, elhozva a keleti földrész kedves ajándékait, akkor Ausonia népeinek és a magas Falernusnak először a nektárszerű színbor bőven termő magvait adta át. Ennek ősi venyigéjéről, ahová a mi borunk jut, oda ajándékol az ő kedves örömét viszi. Ezért fogadd hát, te a latin és görög nyelv díszé, a pannóniai ifjú kicsiny ajándékát. Azét, aki tiszta szívében hordozza mindig a te nevedet, és nem is hagyja, hogy onnan hosszú idők múltán kihulljék..

(Intés)

Tanuljátok meg mindnyájan megvetni a világ csalfa gyönyörűségeit, amelyek bizonyára gyorsan elfolynak. Mert sem a nagyobb hatalom, sem a kedves dicsőség nem tesznek boldoggá, hanem csak a jótétemények. Kérem azért, hogy egész szívéből az erőnyeket erősítse az, aki az örök halál után élni akar.

A török jöveteléről

Nem rémisztette jobban egykor az itáliaiakat számos katonájával a pún vezér, aki az egész világon hatalmaskodott, mint ahogyan most a nagy török félelmes hatalma a velenceieket szárazon és vizen megrémisztette volna, amely, ha nem szaggattatik szét a pannóniai fegyverektől, Latium mindkét oldalát megtámadja.

Nicolaus Amaltushoz, a kellőképpen művelt illiriai ifjúhoz, Janus püspök kiválóságáról

Amennyire a főpapok között tiszteletben kiválik az a főpap, aki Péter tiszteletre méltó jogarát tartja, annyira megelőzi, Amaltus, az egyházi előljárókat Janus, a főpap, mindkét nyelv (a latin és a görög) legnagyobb dicsősége. Hírneve virágzik az egész földkerekségen, és dicsőségét nem nyeli el a Styx sötét vize.

(Egy ajándékra)

A tudós főpap pompás lakomájára jönnek Pannónia ifjai, és az ehhez illő ajándékot hozzák.

A nemes és művelt ifjú Lorenzo Strozzához

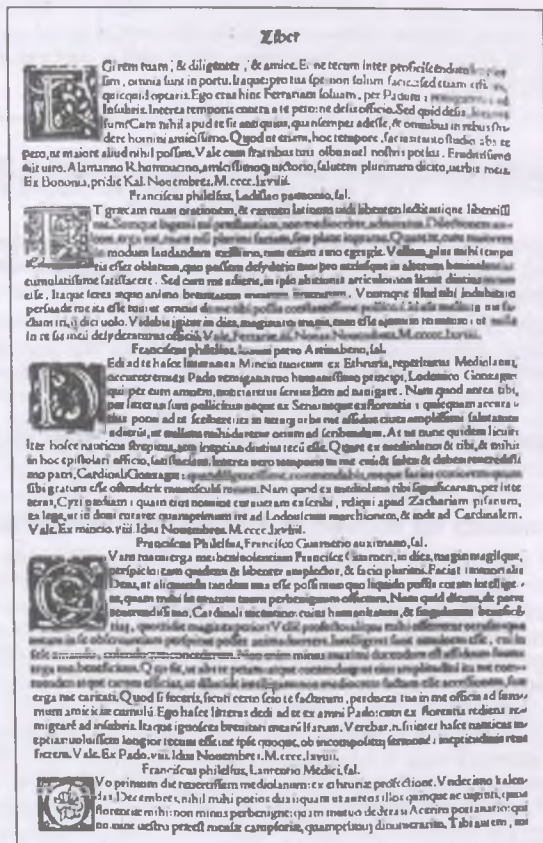
Ki ne magasztalná a csillagokig, Lorenzo, a Strozza nemzetség dicsősége, a te költeményeidet csodálónivaló hangokon. Ezeket néked a pieriai barlangokból Phoebus ajándékozta, hogy a hajdani férfiakkal válhass egyenlővé. De lám, mégis hálátlanul elhagyod Permessus vizeit, és Baldust követed még Cinus hosszú irományait. De inkább égessék el a hatalmas atya villámai Sulpicius törvényeit és atyák élő hagyományát, merthogy körülünk a hosszú tekercek kiemelnek, és a paragrafusrágó iskolának vagy első díszé. Ő bár csak sohase találtak volna ki egy törvényt se, és a szent főpapok ne adnának új jogszabályokat. Korábban te voltál iskolánk jámbor házának ékessége, mindnyájan örültünk, hogy láthattunk. Téged a költők kara vett körül, akik dicséretedre csiszolt költeményeket mondtak: az vergiliusi verssel ünnepelve nevedet, ez őseidet és atyád híres tetteit ékesítve. Most azonban elvetve a lantot és Phoebus szolgáit, tudós költő létedre a paragrafusrágók csapatát követed. De ha költeményeid nem keresik fel újra a múzsai forrásokat, és nem veszed fel fénylő kezeddal a zengő pengetőket, sírnak a Perisek és sir az énekes Apollo, és könnyeket ont maga Euchius atya. Add hát vissza magadat engedelmesen a Múzsáknak, Strozzák sarjadéka, énekelve a királyok viselt dolgait és a vezérek vad háborúit. Mert téged a Múzsák neveznek szent költőnek, akár elégiát, akár súlyosabbat zengsz kürtödön. Azelőtt gyakran kezelted, tudós ifjú, a gyön-

gyökkel és arannyal ékes lantot könnyű lantverővel, és mézédés ének dallamait szoktat volt hallatni, olyanokat, amilyeneket Musaeus maga vagy Linus hallatott. Phoebus a te énekeidet csodálva az égből gyakran odahagyta a fényes égbolt tündöklő házait. Kérlek tehát, hogy márd a törvények nagyszámú könyveit, hagyd el a szent atyák szigorú jogszabályait. Nem valók tehozzád a család sereg civakodásai. Nem illik neked perekben megsérteni a tisztességet. Kérlek tehát, művelt költő, az első legényitoll zsenge éveit az édes dallamokra fordítsd, amelyek majd nemzetségedet, őseidet és hatalmas hazádat fogják ékesíteni, tanúsítva dicsőséged annyi emlékéit. Az égiek intésére tehát, Strozzák sarjadéka, ahogyan Apollo parancsolta, intézem hozzád néhány verset, mert amikor régebben a virágos kertben járkáltam, hogy az új ünnepre vörös rózsákat szedjek a fenséges tölgyről így szólított meg Phoebus, tudós verseket ontva aranyos lantjáról: Miért hagyta el az ifjút, aki szent árnékomban forgolódott, a pieriai forrás vizét oly gyorsan, és miért nyomozza a híres római polgárok törvényeit és jogszabályait, gyakran olvasva Baldust és Cinus irományait? Menj sietve, és intsd a költőt, hogy ne próbálkozzék ilyesmikkel, amiket az égiek irányítója és a szigorú végzet tiltanak. Ezeket az intések adja tehát hírül neked, babérta legteljesebb mértékben méltó költő, a mi Múzsánk szerény verseiben.

Főtisztelendő János úrnak, az esztergomi érseknek

Ha a szerencse nekem Croesus vagyonát adta volna, és ha az aranyhordó Tagus rendelkezésemre bocsátaná ajándékait. Ha termékeny Egyiptom átadná rőt aranyát és Alkinoos becses földje gazdagítana, ha a Kelet a Maesa kegyes ajándékait nekem küldené el, és te Indus, amit a Vörös tengerrel te gyűjtesz össze, akkor Esztergom jóságos főpapja, nem könyveket és nem szegényes verseket, hanem drága dolgokat adnék Neked.

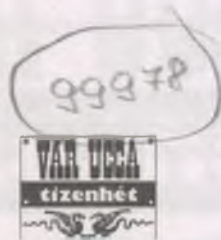
(R. SZ. Á – K. K.)

Francesco Filelfo 1469. november 9-én írt levele Vetési Lászlóhoz (a szövegben Ladislaus Pannoniushoz). Forrás: Francisci Philelphi epistolarum familiarum libri XXXVII. Venetiis. 1502. fol. 215. (OSZK, antiqua 759.)

Vetési Albert
(1410 k. – 1486)

Vetési László
(15. század második fele)

023822

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

VÁR UCCA TIZENHÉT
VI. évfolyam, 1. szám
1998/1.

Sorozatszerkesztő:
Géczi János

VETÉSI ALBERT ÉS VETÉSI LÁSZLÓ-ÖSSZEÁLLÍTÁS

Vendégszerkesztő:
Brassai Zoltán

Szerkesztő:
Géczi János

Kiadói előkészítő:
Kilián László

Felelős kiadó: Művészetek Háza igazgatója, Fenyvesi Ferenc

Tördelés: Szijártó Sándor
Nyomdai munkálatok:
Veszprémi Nyomda Rt., Kápol

A szám megjelenéséhez támogatást nyújtottak:

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
Veszprém Megye Önkormányzata

ISBN 963 9105 13 9
ISSN 1217 1913

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Könyvtár 497...../19 99. sz.

Tartalom

Humanista főpapok

Ritoókné Szalay Ágnes: Humanista veszprémi főpapok	7
--	---

Vetési Albert (1410 k. —1486)

Makkay József: Vetési Albert veszprémi püspök	13
Fraknói Vilmos: Mátyás király magyar diplomatái	19
Kollányi Ferenc: A veszprémi püspök királyné-koronázási jogának története (részlet)	26
Lukcsics József: A veszprémi püspökség római oklevéltára III. kötet (részlet)	27
Lukcsics József: Hunyadi Mátyás király Vetési Albert ellen	31
Fügedi Erik: Uram királyom... (részletek)	32
Rainer Pál: Vetési Albert élete veszprémi püspökké való kinevezéséig	41
Körmendy József: Vetési Albert Veszprémben	46
Rozner Csaba: Vetési Albert életútja 1458—1486 között	48
Rainer Pál: Vetési Albert püspök származása, családja, rokonsága	71

Vetési Albert hagyatéka

Gutheil Jenő: Mátyás korának veszprémi emlékei	81
Gutheil Jenő—H. Gyürki Katalin: A veszprémi Szent György egyház és konzerválása	87
Egyed Edit: Vetési Albert püspök velencei casulája	90
H. Gyürki Katalin: Mátyás király és a művészet (részletek)	98

Vetési Lászlótól

Vetési László levele Vetési Alberthez (1474. február 10.)	103
Beszéd a legfelségesebb és legszentebb IV. Sixtus pápához	104
Vetési László versei (latinul és magyar fordításban)	111

Vetési László

Janus Pannonius levele Vetési Lászlóhoz	119
Hegedüs István: Vetési László és Janus Pannonius	119
Békesi Emil: Vetési László apostoli kubikularius	119
Husztai József: Francesco Maturanzio magyar vonatkozású költeményei (részletek)	120
Veress Endre: Vetési László ferrarai tanulmányai	122

Horváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása (részlet)	122
Tardy Lajos: Régi magyar követjárások Keleten (részlet)	123
Ritoókné Szalay Ágnes: Vetési László vershagyatéka	124

Függelék

Ritoókné Szalay Ágnes: A veszprémi Camena	133
Körmendy Kinga: A studia humanitatis magyarországi állomásai a bécsi egyetemig	138

Bibliográfia (Összeállította: Rainer Pál)	147
--	-----

Utószó (Brassai Zoltán)	153
--------------------------------------	-----